

Klub Przyrodników

ul. 1 Maja 22, 66-200-Świebodzin
Konto: BZ WBK SA o/Świebodzin nr 28 1090 1593 0000 0001 0243 0645
tel./fax 068 3828236, e-mail: kp@kp.org.pl, [http:// www.kp.org.pl](http://www.kp.org.pl)

Świebodzin, 3 września 2010

**Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
w Poznaniu**

oraz

**Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej
w Poznaniu**

Dotyczy: plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 PLH300003 Dąbrowy Obrzyckie

W nawiązaniu do pierwszego spotkania w sprawie planu zadań ochronnych rozważanego obszaru Natura 2000, przekazujemy – zgodnie z zapowiedzą na spotkaniu - następujące uwagi i wnioski:

1. Obszar wymaga wykonania inwentaryzacji siedlisk przyrodniczych. Istniejące dane „inwentaryzacji leśnej 2007 r.” nadleśnictwa Oborniki są w tym zakresie bardzo niekompletne. Ze względu na niewielką powierzchnię obszaru, od Wykonawcy planu zadań ochronnych oczekivalibyśmy wykonania pełnej mapy siedlisk przyrodniczych, na podstawie inwentaryzacji terenowej. Ze względu na charakter obszaru, inwentaryzacja taka jest wciąż jeszcze fenologicznie możliwa do przeprowadzenia. Platy siedlisk powinny być identyfikowane wg rzeczywistego zasięgu, bez przybliżania do wydzieleń leśnych – w obszarze często zdarza się, że jednolity drzewostan reprezentuje w rzeczywistości dwa różne siedliska przyrodnicze – np. ciepłolubnej i kwaśnej dąbrowy, albo kwaśnej dąbrowy i grądu.
2. Siedlisko 9190 musi być rozumiane – zgodnie z *Interpretation Manual EU 2007* – jako wszystkie śródładowe kwaśne dąbrowy, a nie tylko jako nadmorski las *Betulo-Quercetum* (jak błędnie ujęto w polskim rozporządzeniu Ministra Środowiska). Sielsko to jest więc niewątpliwie przedmiotem ochrony w rozważanym obszarze.
3. W obszarze istotnym problemem jest neofityzacja – w szczególności czeremchą amerykańską i niecierpkim drobnokwiatowym; w mniejszym stopniu dębem czerwonym. Od Wykonawcy planu zadań ochronnych oczekivalibyśmy wnikliwej analizy tego problemu i ewentualnie wniosków co do sposobów przeciwdziałania.
4. Uprzejmie informujemy, że kwaśne dąbrowy w obszarze (siedlisko przyrodnicze 9190) objęte są w 2010 roku monitoringiem w ramach projektu GIOŚ&IOP. Monitoring oceni stan ochrony tego siedliska w obszarze.
5. Stan leśnych siedlisk przyrodniczych w obszarze jest niewłaściwy m. in. ze względu na ich fragmentację sztucznymi nasadzeniami. Dobrze wykształcone ekosystemy dąbrów zajmują tylko niewielką część potencjalnej ich biochory. Długofalowym celem ochrony obszaru powinno być

odtworzenie naturalnego zasięgu kwaśnych dąbrów i grądów – defragmentacja ich areалу - metodą stopniowej przebudowy sztucznych drzewostanów leśnych (sosnowych, modrzewiowych, brzoźowych). Jednak:

- a) przebudowa ta powinna być prowadzona w taki sposób, by jak najdłużej (a w niektórych fragmentach lasu wręcz do naturalnej śmierci i rozpadu) pozostawiać na pniu stare sosny, ważne dla różnorodności biologicznej ekosystemów leśnych,
 - b) celem przebudowy powinno być ukształtowanie drzewostanów dębowych, z oboma gatunkami dębu, z ewentualnym miejscowym udziałem sosny na poziomie nie wyższym niż 10-30%; niewystarczająca jest przebudowa rębnią gniazdowo-zupełną, polegająca tylko na wzbogaceniu drzewostanów w dąb.
6. Problemem obszaru jest deficyt starych dębów oraz bardzo niskie zasoby rozkładającego się drewna w ekosystemach leśnych. W planie należy wprowadzić zapisy konsekwentnie chroniące te deficytowe elementy, dotyczące całego obszaru Natura 2000, a nie tylko rezerwatu przyrody.
 7. Najlepiej wykształcone płaty kwaśnych dąbrów (poza rezerwatem przyrody: oddz. 1032d, 1032i, 1033j, 1033n, 1042f, 1042i) powinny zostać pozostawione bez użytkowania gospodarczego, jako „powierzchnie referencyjne”. Drzewostan nasienny 1034s powinien jak najdłużej być pozostawiony na pniu.
 8. Analizy wymagają stosunki wodne obszaru - zarówno co do rowów wewnątrz obszaru (nad którymi wykształciły się juwenilne łęgi), jak i rzeki Samy, stanowiącej granicę obszaru.
 9. W sprawie ochrony świetlistych dąbrów, Wykonawca powinien zapewnić sobie konsultację z prowadzącymi badania tego ekosystemu pracownikami UAM w Poznaniu. Przypominamy, że obowiązkiem Wykonawcy zadania jest zapewnienie sobie udziału niezbędnych specjalistów, do czego nie wystarcza sam fakt zaproszenia takich specjalistów do społecznego udziału w Zespole Lokalnej Współpracy. Tj. zastrzegamy, że Wykonawca w żadnym razie nie będzie mógł uzasadniać braku potrzebnych specjalistów faktem, że nie przyjęli oni takiego zaproszenia. Wierzymy jednak, że zastrzeżenie to nie jest potrzebne, i że Wykonawca dysponuje kadrą odpowiednią do wykonania zadania.
 10. Kryteria oceny stanu ochrony dla łęgów (91E0), świetlistych dąbrów (91I0) zostały opublikowane w serii „Biblioteka Monitoringu Środowiska”. Kryteria oceny stanu ochrony siedlisk: 91F0, 9170, 9190, 6410, 6510 powinny być znane, ponieważ obecnie w ramach projektu GIOŚ-IOP wykonywany jest monitoring tych typów siedlisk. Załączamy kryteria oceny dla siedlisk leśnych, które znajdują się w naszym posiadaniu w związku z faktem wykonywania monitoringu tych siedlisk. Pozostałe kryteria należałoby uzyskać od Instytutu Ochrony Przyrody PAN w Krakowie.
 11. Potwierdzamy deklarację woli uczestnictwa w Zespole Lokalnej Współpracy, wskazując jako przedstawiciela Klubu w zespole Pana Tomasza Kniolę z Koła Poznańskiego KP, któremu pomagać mogą także inni przedstawiciele naszej organizacji..

z poważaniem

9170 – grądy środkowoeuropejskie i kontynentalne

Grądy środkowoeuropejskie i subkontynentalne to lasy, w których dojrzałym drzewostanie występują: dęby, grab, lipa, klon, wiąza, jesion, a w swoich zasięgach geograficznych także jawor, jodła, świerk. Wymienione tu gatunki należy traktować jako „właściwe dla dojrzałego drzewostanu grądu”. Jako gatunek obcy ekologicznie należy traktować sosnę (nawet gdy jej obecność wynika z gospodarczego typu drzewostanu). Jako gatunki obce geograficznie należy traktować wszystkie gatunki sadzone poza swoim naturalnym zasięgiem geograficznym (w tym modrzew na nizinach i świerk oraz jodła poza swoim naturalnym zasięgiem).

Wskaźnik	FV (właściwy)	U1 (nieodpowiedni)	U2 (zły)
Charakterystyczna kombinacja florystyczna runa*	Typowa, właściwa dla siedliska przyrodniczego (z uwzględnieniem specyfiki regionalnej)	Zniekształcona w stosunku do typowej dla siedliska w regionie	Zdominowana przez gatunki nietypowe dla grądów
Gatunki dominujące w poszczególnych warstwach fitocenozy*	We wszystkich warstwach dominują te gatunki typowe dla siedliska, przy czym są naturalne stosunki ilościowe	We wszystkich warstwach dominują gatunki typowe dla siedliska, przy czym są zaburzone relacje ilościowe	W jednej lub więcej warstw dominuje gatunek obcy dla naturalnego zbiorowiska roślinnego
Różnorodność gatunkowa drzewostanu – liczba występujących w drzewostanie gatunków właściwych dla dojrzałego drzewostanu grądu	4 i więcej	2-3	1
Udział łączny graba, klonu i lipy *	>20% w drzewostanie	<20% w drzewostanie	Brak w drzewostanie, obecny tylko w podrostach lub wcale
Udział gatunków „wczesnosukcesyjnych” w drzewostanie	<10% ale obecne	10-30% lub całkiem nieobecne	>30%
Gatunki obce ekologicznie w drzewostanie	<10%	10-50%	>50%
Gatunki obce geograficznie w drzewostanie*	< 1% i nie odnawiające się	<10% i nie odnawiające się	>10% lub spontanicznie odnawiające się, niezależnie od udziału
Martwe drewno (łącznie zasoby)*	>10% mierzności żywego drzewostanu	3-10% mierzności żywego drzewostanu	< 3% mierzności żywego drzewostanu
Martwe drewno leżące lub stojące >3 m długości i >50 cm grubości*	> 5 szt. / ha	3-5 szt. / ha	< 3 szt. /ha
Wiek drzewostanu (obecność starodrzewu)*	>10% udział objętościowy drzew starszych niż 100 lat	<210% udział drzew starszych niż 100 lat, ale >50% udział drzew starszych niż 50 lat	<10% udział drzew starszych niż 100 lat i < 50% udział drzew starszych niż 50 lat
Naturalne odnowienie drzewostanu	Tak, >4 gatunki, obfite, reagujące na luki i prześwietlenia	Tak, pojedyncze lub ograniczone do 2-3 gatunków	Brak
Struktura pionowa i przestrzenna drzewostanu	Zróżnicowana; >50% powierzchni pokryte przez zwarty drzewostan, jednak obecne luki, prześwietlenia	Jednolity stary drzewostan lub struktura zróżnicowana ze zwartym starym drzewostanem zajmującym 10-50% powierzchni	Jednolite odnowienia lub zróżnicowana struktura KO z < 10% powierzchni zajętej przez fragmenty starego drzewostanu.
Ekspansywne gatunki obce w podszyciu i runie	Brak	Obecne lecz najwyżej 1 gatunek, nie bardzo silnie ekspansywny	Więcej niż 1 gatunek, albo 1 gatunek bardzo silnie ekspansywny
Ekspansywne gatunki rodzime (apofity) w runie; w tym gatunki porębowe, w tym trzcinnik piaskowy, jeżyny	Co najwyżej pojedynczo	Udział podwyższony, lecz nie bardzo ekspansywne	Silnie ekspansywne
Różnorodność występujących mchów, grzybów, ptaków lub owadów (jeżeli są takie dane lub obserwacje)	Wysoka	Przeciętna	Poniżej przeciętnej
Zniszczenia runa i gleby związane z pozyskaniem drewna	Brak	Pojedyncze ślady	Liczne ślady
Inne zniekształcenia (rozjeżdżenie, wydeptanie, zaśmieccenie)	Brak	Występują lecz mało znaczące	Silne

9190 – Kwaśne dąbrowy. Klucz do interpretacji wartości wskaźników

W ramach tego typu siedliska wyraźnie wyróżniają się nadmorskie lasy typu *Betulo-Quercetum* oraz śródlądowe kwaśne dąbrowy. Wartości wielu wskaźników (obecność ekologiczna, wskaźniki związane z kompozycją florystyczną) trzeba odnosić do stanu „normalnego” (naturalnego) dla danego podtypu, co częściowo zaznaczono w tabeli. Sosny nie traktować jako gatunku „obcego ekologicznie”, natomiast świerk zawsze jako gatunek „obcy ekologicznie” a poza swoim naturalnym zasięgiem także jako „obcy geograficznie”.

Wskaźnik	FV (właściwy)	U1 (nieodpowiedni)	U2 (zły)
Charakterystyczna kombinacja florystyczna runa*	Typowa, właściwa dla siedliska przyrodniczego (z uwzględnieniem specyfiki regionalnej)	Zubożona w stosunku do typowej dla siedliska w regionie	Kadlubowa
Gatunki dominujące w poszczególnych warstwach fitocenozy*	We wszystkich warstwach dominują te gatunki typowe dla siedliska, przy czym są naturalne stosunki ilościowe	We wszystkich warstwach dominują gatunki typowe dla siedliska, przy czym są zaburzone relacje ilościowe	W jednej lub więcej warstw dominuje gatunek obcy dla naturalnego zbiorowiska roślinnego
Udział dębu w drzewostanie *	>70% W przypadku brzoźowo-dębowych lasów nadmorskich > 40%	40-70% W przypadku brzoźowo-dębowych lasów nadmorskich 10-40%	<40% W przypadku brzoźowo-dębowych lasów nadmorskich <10%
Udział sosny w drzewostanie	<10% W przypadku brzoźowo-dębowych lasów nadmorskich < 40%	10-30% W przypadku brzoźowo-dębowych lasów nadmorskich < 70%	>70%
Gatunki obce ekologicznie w drzewostanie	<10%	10-50%	>50%
Gatunki obce geograficznie w drzewostanie*	< 1% i nie odnawiające się	<10% i nie odnawiające się	>10% lub spontanicznie odnawiające się, niezależnie od udziału
Martwe drewno (łącznie zasoby)*	>10% miąższości żywego drzewostanu	3-10% miąższości żywego drzewostanu	< 3% miąższości żywego drzewostanu
Martwe drewno leżące lub stojące >3 m długości i >50 cm grubości*	> 5 szt. / ha	3-5 szt. / ha	< 3 szt. /ha
Wiek drzewostanu (obecność starodrzewu)*	>10% udział objętościowy drzew starszych niż 100 lat	<10% udział drzew starszych niż 100 lat, ale >50% udział drzew starszych niż 50 lat	<10% udział drzew starszych niż 100 lat i < 50% udział drzew starszych niż 50 lat
Naturalne odnowienie dębu	Liczniesz niż pojedyncze	Pojedyncze	Brak
Struktura pionowa i przestrzenna drzewostanu	Zróżnicowana; >50% powierzchni pokryte przez zwarty drzewostan, jednak obecne luki, prześwietlenia	Jednolity stary drzewostan lub struktura zróżnicowana ze zwartym starym drzewostanem zajmującym 10-50% powierzchni	Jednolite odnowienia lub zróżnicowana struktura KO z < 10% powierzchni zajętej przez fragmenty starego drzewostanu.
Ekspansywne gatunki obce w podszybie i runie	Brak	Obecne lecz najwyżej 1 gatunek, nie bardzo silnie ekspansywny	Więcej niż 1 gatunek, albo 1 gatunek bardzo silnie ekspansywny
Ekspansywne gatunki rodzime (apofity) w runie; w tym gatunki nitrofilne, okrajkowe, porębowe, w tym trzcinnik piaskowy, jeżyny	Co najwyżej pojedynczo	Udział podwyższony, lecz nie bardzo ekspansywne	Silnie ekspansywne
Różnorodność występujących mchów, grzybów, ptaków lub owadów (jeżeli są takie dane lub obserwacje)	Wysoka Tu zakwalifikować też zawsze w przypadku występowania pachnicy, jelonka lub kozioroga.	Przeciętna	Poniżej przeciętnej
Zniszczenia runa i gleby związane z pozyskaniem drewna	Brak	Pojedyncze ślady	Liczne ślady
Inne zniekształcenia (rozjeżdżenie, wydeptanie, zaśmiecenie)	Brak	Występują lecz mało znaczące	Silne

91F0 - Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe. Klucz do interpretacji wartości wskaźników

W dojrzałym drzewostanie występują zwykle: dąb szypułkowy, wiązy, jesion. Wszystkie gatunki iglaste kwalifikować jako obce ekologicznie. Graba nie kwalifikować jako obcy ekologicznie, ale rozwój jego populacji uznać za przejaw gładowienia.

Wskaźnik	FV (właściwy)	U1 (nieodpowiedni)	U2 (zły)
Charakterystyczna kombinacja florystyczna runa*	Typowa, właściwa dla siedliska przyrodniczego (z uwzględnieniem specyfiki regionalnej)	Zubożona w stosunku do typowej dla siedliska w regionie	Kadlubowa
Gatunki dominujące w poszczególnych warstwach fitocenozy*	We wszystkich warstwach dominują te gatunki typowe dla siedliska, przy czym są naturalne stosunki ilościowe	We wszystkich warstwach dominują gatunki typowe dla siedliska, przy czym są zaburzone relacje ilościowe	W jednej lub więcej warstw dominuje gatunek obcy dla naturalnego zbiorowiska roślinnego
Liczba gatunków z grupy "wiązy, dąb, jesion" występujących w drzewostanie	3 i więcej	2	1
Różnorodność gatunkowa warstwy krzewów	4 i więcej gatunków	2-3 gatunki	1 gatunek lub brak
Gatunki obce ekologicznie w drzewostanie	<10%	10-50%	>50%
Gatunki obce geograficznie w drzewostanie*	< 1% i nie odnawiające się	<10% i nie odnawiające się	>10% lub spontanicznie odnawiające się, niezależnie od udziału
Martwe drewno (łącznie zasoby)*	>10% miąższości żywego drzewostanu	3-10% miąższości żywego drzewostanu	< 3% miąższości żywego drzewostanu
Martwe drewno leżące lub stojące >3 m długości i >50 cm grubości*	> 5 szt. / ha	3-5 szt. / ha	< 3 szt. /ha
Wiek drzewostanu (obecność starodrzewu)*	>10% udział objętościowy drzew starszych niż 100 lat	<210% udział drzew starszych niż 100 lat, ale >50% udział drzew starszych niż 50 lat	<10% udział drzew starszych niż 100 lat i < 50% udział drzew starszych niż 50 lat
Naturalne odnowienie drzewostanu	Tak, >2 gatunki, obfite, reagujące na luki i prześwietlenia	Tak, pojedyncze lub ograniczone do jednego gatunku	Brak
Struktura pionowa i przestrzenna drzewostanu	Zróżnicowana; >70% powierzchni pokryte przez zwarty drzewostan, jednak obecne luki, prześwietlenia	Jednolity stary drzewostan lub struktura zróżnicowana ze zwartym starym drzewostanem zajmującym 30-70% powierzchni	Jednolite odnowienia lub zróżnicowana struktura KO z < 30% powierzchni zajętej przez fragmenty starego drzewostanu.
Przejawy procesu gładowienia*	Brak lub nieznaczne	Wyraźne	Silnie zaawansowane
Ekspansywne gatunki obce w podszyciu i runie	Obecny najwyżej 1 gatunek, nieliczny-sporadyczny	Więcej niż 1 gatunek, lub nawet 1 gatunek jeżeli liczny	Facjalna dominacja gatunku obcego
Ekspansywne gatunki rodzime (apofity) w runie; w tym trzcinnik piaszkowy, jeżyny	Co najwyżej pojedynczo	Udział podwyższony, lecz nie bardzo ekspansywne	Silnie ekspansywne
Stosunki wodno-wilgotnościowe*	Zalewy wodami rzecznyymi zdarzające się co najmniej raz na kilka lat W przypadku łęgów poza dolinami – naturalne warunki wilgotnościowe	Zalewy wodami rzecznyymi zdarzające się wyjątkowo, lecz zastępowane przez przesiaki lub stagnowanie wody opadowej; znaczne uwilgotnienie, niewiele tylko odbiegające od stanu naturalnego	Brak zalewów wodami rzecznyymi i objawy przesuszenia
Różnorodność występujących mchów, grzybów, ptaków lub owadów (jeżeli są takie dane lub obserwacje)	Wysoka Tu zakwalifikować też zawsze w przypadku występowania pachnicy, jelonka lub kozioroga.	Przeciętna	Poniżej przeciętnej
Zniszczenia runa i gleby związane z pozyskaniem drewna	Brak	Pojedyncze ślady	Liczne ślady
Inne zniszczenia (rozjeżdżenie, wydeptanie, zaśmiecenie)	Brak	Występują lecz mało znaczące	Silne